

Många kryphål i fiskeripolitiken

Fiskbeståndens kris är ett av Östersjöns allvarigaste miljöproblem. Torsken har kollapsat, sillen har minskat dramatiskt och flera andra viktiga bestånd är hotade. Hur kan detta ske samtidigt som mängder av forskare, tjänstemän och politiker är sysselsatta med att analysera, lämna underlag och fatta beslut om förvaltningsplaner och årliga fiskekvoter? Svaret är ett fokus på kortsiktiga vinstintressen och ett system som passiviserat politiker i decennier.

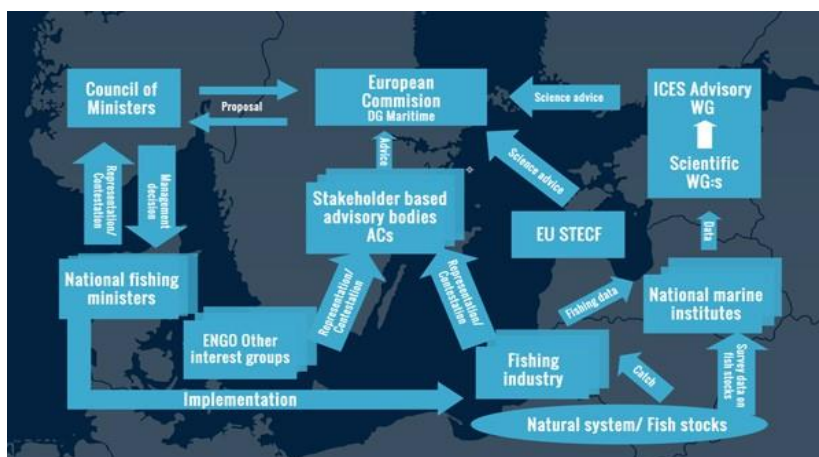
I dag kan svenska politiker lätt skylla bristerna i fiskeripolitiken på EU-beslut i Bryssel. Det beror på att medlemsstaterna har överlåtit lagstiftningen kring fisket till EU:s gemensamma fiskeripolitik (GFP), där fångsterna och socioekonomiska överväganden har tillåtits stå i centrum.

GFP:en regleras genom förordningar som får företräde framför andra regelverk, som havsmiljödirektivet och artskyddsdirektivet. Det leder till att myndigheter och internationella organ i sina rapporter kan konstatera att fiskbestånden inte uppnår god ekologisk status, men att åtgärderna uteblir på grund av att fiskeripolitiken står över miljö- och bevarandedirektiven.

Fångster i fokus

Ett grundproblem med fiskeripolitiken är att de vetenskapliga modellerna enligt lag ska utgå från att tillgänglig fisk ska fiskas. Begreppet kallas Maximum Sustainable Yield (MSY), och enligt MSY måste forskarna föreslå fiskekvoter även om bestånden är i stor risk att hamna på nivåer där de inte kan återhämta sig. Politikerna har full möjlighet att besluta om lägre fångster än de som rekommenderas av MSY, men detta händer sällan. Det politiska motståndet att minska kvoterna är stort, vilket bland annat framkom när den förre kommissionären Karmenu Vella sa att han inte vill "döda yrkesfisket för att rädda fisken".

GFP:en innehåller flera steg av samråd (se bilden nedan), där Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) i [en rapport](#) beskriver att både Sverige och Danmark har problem med att särintressen tagit kontroll över beslutsprocessen. Yrkesfiskarnas organisationer är överrepresenterade, vilket bidrar till att fångstmöjligheterna sätts i fokus, snarare än hållbarhet eller miljö.

Gömmer sig bakom vetenskapen

Som tidigare nämnts baseras de vetenskapliga rekommendationerna på MSY. När ministerrådet fastställer fångster påpekas ofta att de är i linje med vetenskapliga rekommendationer, men att EU-ministrarnas beslut ligger i linje med MSY innebär inte nödvändigtvis att forskare förespråkar dessa fångstnivåer eller att man säkerställer livskraftiga bestånd. Vetenskap används för att legitimera besluten, trots att miljöriskerna som tas är höga.

Nationellt kan även politiken använda brist på vetenskapliga underlag som förevändning för att inte behöva ta beslut, även om all tillgänglig kunskap visar oroande tecken för bestånden. Trots att GFP:en är tydlig i att brist på vetenskaplig information inte bör användas som ursäkt för att skjuta upp eller avstå från att vidta förvaltningsåtgärder, är det precis vad som ofta händer. [Exempelvis när Havs- och Vattenmyndigheten](#) menar att vi inte har "ett tillräckligt bra kunskapsunderlag för att veta huruvida en utflyttad trålgräns skulle gynna kustnära strömmingsbestånd". Hänvisningar till bristande vetenskap är ofta en dimridå, eftersom det i de flesta fall är politiken som satt upp de kriterier efter vilka vetenskapen rapporterar.

Fokus på detaljfrågor

Det finns fler möjligheter att fördröja åtgärder. När fiskeförvaltningen är oförmögen eller ovillig att adressera de verkliga problemen med storskaligt överfiske har man i stället - med politiken som stöd - valt att arbeta med mindre symbolfrågor. Bottentrålning ska förbjudas, men bara i marina skyddsområden. Trålgränsen ska flyttas ut, men bara på prov i Stockholms skärgård. Mycket kraft läggs på detaljer i redskapen eller enstaka centimetrar i tillåten fångststorlek. Vi vet nu att ingenting av detta räddade torsken i Östersjön, och risken finns att förvaltningen fortsätter fördröja åtgärder som på ett verkningsfullt sätt skulle skydda sill och strömming.

Problemet är inte bara vilka åtgärder man väljer att fokusera på, utan också genomförandet av åtgärderna. När politiker diskuterade bevarandeåtgärder för det kraftigt sjunkande torskbeståndet blev förbud mot att fiskaren skulle slänga tillbaka oönskad fångst ett viktigt ämne. 2009 gjorde EU:s fiskeministrar ett principuttalande om att införa utkastförbud, vilket beskrevs som en stor framgång. Förbudet skulle vara infört 2015, men än i dag saknas kontrollåtgärder.

Prat och handling

Esquil Erlandsson var ansvarig minister för fiskefrågorna efter beslutet 2009, och ytterligare fem år därefter. Två år efter att han avgått skrev han [en debattartikel](#) där han anklagade sin efterträdare Sven Erik Bucht för att dröja med genomförandet av beslutet. "Det finns färdiga planer för hur utkastförbudet skulle kunna stödjas av praktiska åtgärder som effektivare fiskeredskap och bättre kontrollåtgärder. Därför är det hög tid för Sven-Erik Bucht (S) att dra fram utkastförbudet ur skrivbordslådan, och tala med sina regeringskollegor", skrev han.

Hanteringen av utkastförbudet är ett exempel på att fiskeripolitik ofta handlar mer om "prat", dvs principuttalanden och debattartiklar, än "handling", att verkligen genomföra förändringar.

Efter att Sven-Erik Bucht avgick som minister har ytterligare två ministrar misslyckats med att vända utvecklingen för Östersjöns arter. Kanske saknar politikerna de verktyg de behöver för att leda fiskeripolitiken på samma sätt som andra politikområden, kanske orkar de inte stå emot särintressena. Frågan är om den nuvarande ministern Anna-Caren Säterberg blir den första att bryta trenden.

Dags att vända på alla stenar

När bestånden minskat har fisket och förvaltningen anpassat sig, och mindre och mindre bestånd har blivit det nya normala. När arterna pressas minskar både fångsterna och ekonomin i fisket, och utvecklingen är negativ för både miljö och yrkesfiske. Ändå fortsätter fokus för kommande år vara på så höga fångster som möjligt med så liten (kortsiktig) negativ ekonomisk påverkan på yrkesfisket som möjligt.

I regeringsförklaringen pratade statsminister Magdalena Andersson om att "vända på alla stenar". Det är en metod som borde användas för att rädda Östersjöns fiskbestånd, då passivitet och prat inte räddade Östersjötorsken och knappast kommer att rädda sillen heller.

Landsbygdsministern har ännu inte presenterat sitt program för fisket i Östersjön och miljöministern har inte uttryckt någon oro över vad som håller på att hända. En kanske godtrogen inställning från Sverige och svenska politiker är att det fiskeripolitiska systemet fungerar väl och tillvaratar såväl yrkesfiskarnas intressen som Östersjöns miljö och fiskbeståndens hållbarhet. Den nya regeringen har de senaste månaderna blivit informerad om utvecklingen och behoven. Frågan är nu hur de kommer att agera.

När politiker verkligen vill åstadkomma förändring på ett område tvekar de inte att använda alla verktyg i verktygslådan. I fråga om fisket i Östersjön förefaller man däremot vara särskilt noga med att skjuta upp beslut i avvaktan på ytterligare utredningar och vetenskapliga underlag. Sanningen är att regeringen kan göra mycket både inom rådande system och för att förbättra systemet. Det är utom tvivel dags att vända på alla stenar för att förbättra Östersjöns miljö. [Läs våra fiskeripolitiska råd här](#)

För ytterligare information besök balticwaters2030.org